DE LEGIBVS QVIBVSDAM SVBTILIORIBVS SERMONIS HOMERICI

DISSERTATIO PRIMA

QVA

CANDIDATOS MAGISTERII

AD

SOLEMNIA EXAMINA

INVITAT

GODOFREDVS HERMANNVS

ORDINIS PHILOSOPHORVM

H. T.

PROCANCELLARIVS

Homerus quemadmodum facillimus est ad intelligendum inter scriptores Graecos, ita idem iure habetur difficillimus. Nam si quis in universum quaerat, quae quoque in loco eius mens sit, nihil illo simplicius, nihil planius fingi potest; sin vero accuratius singula pervestiget, neque eum temere aut voces ponere nihil significantes, aut verborum tempora modosque confundere existimet, tam varia est, tamque implicata eius oratio, ut vix initium inquirendi, nedum finem invenias. Nec mirum. Sermo enim liberior, nec dum aut artis quibusdam praeceptis formatus, aut, ut postea factum, usu huc vel illuc inclinante constrictus coarctatusque, plurimas habet et perquam subtiles notionum enunciationumque rationes: quas quidem cognovisse, recteque perspectas habere, tanto magis necessarium est, quod omnis recentiorum sermo ex his quasi radicibus effloruit. Quamobrem qui grammaticam Homericam, quae quidem et plena sit, et erroribus vacua, condiderit, eum propemodum universae linguae Graecae naturam rationemque explicuisse dixerim. At nimirum hoc aliquanto difficilius est, quam visum est nuper Frider. Thierschio, viro praestantis ingenii, mihique veteri necessitudine coniunctissimo. Quem quum viderem in actis philologorum Monacensium de verborum modis, quibus apud Homerum tempora et caussae rerum indicantur, ita disputasse, ut, quamvis multa acute dissereret, tamen in iis, quae quasi fundamenta sunt huius quaestionis, a vero, ut ego quidem arbitror, nonnihil recederet: non alienum esse a munere meo existimavi, monere vel adolescentes, qui litteras Graecas accuratius cognoscere cuperent, vel alios etiam, qui ad assentiendum proniores essent, ne, tantae difficultatis quaestionem pro re iudicata habentes, orationem poetae, nuper eximia Wolfii soller-

tia a plerisque sordibus purgatam, inconsideratius sollicitatum irent. Faciam autem hoc sic, ut, quoniam tres illas regulas, quas Thierschius proposuit, neque explicatas ab eo video, neque ab omni parte veras esse puto, primo omnem illam rationem constructionum temporalium in partes quasdam describam, deinde autem de singulis partibus, quantum quidem in hac scriptionum Academicarum brevitate licet, dicam explicatius, non quo nova proferam, sed ut faciam, nota ne novis obscurentur.

Ac primum quidem tenendum est, constructiones, quibus tempora notantur, non aliis contineri regulis, quam illas constructiones, quae caussis vel finibus significandis inserviunt. Id enim, ex quo constructionis ratio pendet, commune habent: conditionem dico. Est autem omnis conditio talis, ut aut vere esse aliquid vel non esse, aut posse esse dicatur. Hoc postremum rursus duplex est: nam quae possunt esse, ea, si philosophorum more loqui licet, aut obiective possibilia sunt, aut subiective, i. e. ut ad communem captum verba accommodem, aut nos nescimus utrum sint, necne, ideoque dubitanter loquimur, quum illa tamen re vera vel sint, vel non sint; aut, utrum sint necne, non quaerimus, sed fingimus esse, etiam si non sint, vel non esse, etiam si sint. *His rationibus* indicandis inventi sunt modi, indicativus, coniunctivus, optativus. Εἰ γενήσεται, si erit, quod futurum est; εἰ γένηται, si fuerit, quod an eventurum sit, necne, nescimus; εἰ γένοιτο, si fiat, quod fingimus fieri, nihil curantes, futurumne sit, an forte ne possit quidem fieri. Sed quantumvis plana sit haec modorum distinctio, tamen usu fit impeditissima, et quidem propter ipsam coniunctivi optativique naturam. Nam coniunctivus quum ea notet, quae nos tantum, sintne an non sint, nescimus, necessario omnes, quae per eum modum indicantur conditiones, in futurum tempus coniicit: quia etiamsi quid ex eo pendet, ut aliquid iam multo ante factum sit, tamen, quum nos, dum coniunctivo utimur, utrum id sit factum necne, nondum sciamus, tota res in eo versatur, ut cognito demum, quid rei sit, conditio impleatur: unde coniunctivo adhaesit vis futuri exacti. Alia ratio est optativi, qui

quum

quum natura ſua, pariter atque indicativus, non ſit cuiusquam temporis proprius, uſurpatur ille tamen ſingulari quodam modo de praeterito tempore. Nam ut, quae hactenus dicta ſunt, ad ſententias temporales transferamus, his aut certa res, quae fuerit, ſit, vel futura ſit, deſignetur neceſſe eſt, ut, ὅτε ἦν, ὅτε ἔϛιν, ὅτε ἔϛαι; aut incerta, eaque vel ſic, ut nos tantum, utrum ſit, an non ſit, ignoremus: quae conditio quum ex eventu adhuc cognoſcendo ſuspenſa ſit, planum eſt, hanc totam rationem non niſi ad futurum tempus pertinere. Nam id tantum, quod nondum factum eſt, poteſt ex conditione incerta pendere. Quod autem revera vel fit, vel factum eſt, id ſi qua ex conditione pendet, ea conditio non iam incerta eſſe poteſt, ſed revera impleta fuerit neceſſe eſt, quia aliter, quod ex ea pendebat, non eveniſſet. Quare recte dicas ξενίσω, ὁπότε ἵκηται; non autem poſſis, ἐξένισα, ὁπότε ἵκηται. Sed poteris in praeſenti tempore, modo ne de eo, quod nunc ipſum fiat, (hoc enim certum eſt) ſed de eo, quod indefinitum eſt, ideoque aliqua ſui parte ex eo pendet, quod adhuc incertum eſt: ut, τῷ νῦν σοὶ μὲν ἐγὼ ξεῖνος φίλος Ἄργεϊ μέσσῳ εἰμί, σὺ δ᾽ ἐν Λυκίῃ, ὅτε κεν τῶν δῆμον ἵκωμαι, *hoſpes ſum, ſi quando iſtuc venero.* Iam intelligetur, cur idem in praeteritis per optativum ſignificetur. Nam quum coniunctivus, ut qui futuri notionem contineat, non poſſit praeteritis accommodari, apparet, ſi quid in his infinitum eſt, id per eum ſignificari modum debere, quo quid omnino ſine temporis notatione ut incertum, ſolaque in cogitatione poſitum indicatur: is eſt autem optativus. Vnde illud dictum eſt, πολλάκι μιν ξείνισσεν, ὁπότε Κρήτηθεν ἵκοιτο, *hoſpitio eum excepit, ſi quando*, vel *quoties veniret.* Sed ex hoc ipſo, quod optativus omni temporis notione caret, facile intelligitur, nihil, niſi uſum, obſtare, quin eodem modo etiam in praeſentibus et futuris uſurpetur. Reſtat alia adhuc conditionis notatio. Quas enim hactenus vidimus, earum prima in iis, quae certa ſunt, verſabatur, cui deſtinatus eſt indicativus; ſecunda erat eorum, quae ſintne an non ſint, nondum ſcimus, cui ſervit coniunctivus; tertia continebat ea, quae ſive ſunt, ſive non

ſunt,

ſunt, ſumimus eſſe, cuius proprius eſt optativus. Iam his quarta accedit, quae eſt eorum, quae ſic ſumimus eſſe, ut ſimul non eſſe confiteamur. In qua quoniam hoc, non eſſe aliquid, certum eſt: placuit Graecis modo uti eo, quo ſimul et res certa, et quae non eſt, indicaretur, id eſt indicativo praeteritorum, excepto, ut par erat, perfecto, quod in hoc praeſentis ſignificatio reperiretur. Itaque quod Latini, *ſi hoc eſſet* vel *fuiſſet*, Graeci per indicativum imperfecti vel plusquamperfecti vel aoriſti dicunt.

His poſitis quaſi fundamentis, ſententias temporales accuratius conſideremus. Eſt autem earum aliquanto maior numerus, quam viſum eſt Thierſchio. Quid enim, num ὄφρα, ἕως, εἰςόκε, πρίν non ſunt particulae temporales? Quin haud raro etiam pronomina ſic uſurpantur, ut apertius tectius temporis notationem contineant. Quare ne haec quidem prorſus negligenda putamus. Omninoque, quum ne finalium quidem particularum alia ratio ſit, ita diſſeremus, ut magis de modo verbi, quam utrum is cum temporali an finali particula iunctus ſit, quaeramus.

Incipiamus autem ab indicativo, quo utendum eſſe, ubi de re certa ſermo eſt, ſive ea facta ſit, ſive fiat, ſive futura ſit, tam apertum eſt, ut non putarim umquam exſtiturum eſſe, cui de eo dubitandum videretur. Quo magis miratus ſum, quum Thierſchium, in prima illarum, quas poſuit, regularum, indicativi uſum ad ſolas res praeteritas vidi reſtringere. Difficile profecto ſit, rationem vel aliquam huius rei excogitare. Sed nimirum exemplis ille rem conficere voluit. Quorum quum ſat multa in rebus praeteritis, pauca autem in futuris vel praeſentibus verſari videret, haec explicando vel mutando removere ſtuduit. Videamus vero. Odyſſ. σ. 272. νὺξ δ' ἔσται, ὅτε δὴ στογερὸς γάμος ἀντιβολήσει οὐλομένης ἐμέθεν. Negat Thierſchius p. 7. particulam hic temporalem eſſe, ſed poſitam vult pro relativo ἐν ᾗ, quod equidem non video quomodo a temporali ſignificatione diverſum ſit. Quin nemo, opinor, reperietur, quin, ſi quis quaerat, utrum rectius dictum ſit, hoc, an illud, ἔσσεται ἦμαρ, ὅτ' ἄν ποτ' ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρή,

ἰρή, magis in coniunctivo, quam in indicativo haereat. Porro quod ex hymno Apollinis affert, ὅτε φαίδιμα τόξα τιταίνει, in quo particulam vult caussalem esse, primo, si ita esset, sententia esset eadem, ac si diceres ὅτι τοξοφόρος ἐςί, quod et alienum ab illo loco est, et a sermonis Homerici natura abhorret; deinde ipsa illa caussalis significatio nititur temporali, cadatque, nisi temporalis admittatur, necesse est. Nam quid aliud est, ἦ δὴ λοίγια ἔργ', ὅτε σφὼ ἕνεκα θνητῶν ἐριδαίνετον, quam, *malum factum erit, quum tu me coges altercari*, vel *quid faciunt, quando tu sic irata es?* Luculentum exemplum in his est, Od. ε. 356. ὤ μοι ἐγώ, μή τις μοι ὑφαίνῃσιν δόλον αὖτε ἀθανάτων, ὅτε με σχεδίης ἀποβῆναι ἀνώγει. Sed cave huc trahas Iliad. π. 52. ἀλλὰ τόδ' αἰνὸν ἄχος κραδίην καὶ θυμὸν ἱκάνει, ὁππότε δὴ τὸν ὁμοῖον ἀνὴρ ἐθέλησιν ἀμέρσαι, καὶ γέρας ἂψ ἀφελέσθαι, ὅτε κράτεϊ προβεβήκει. Nam neque ὅτε particula est, sed antiquum pronomen pro ὅςτε, et verbi tempus, manifesto vitiosum, optimam lectionem προβεβήκῃ revocari postulat. Vt redeam ad hymnum illum, nemo negabit, τιταίνῃ scribi potuisse, modo ne quis indicativum falsum esse pronunciet. Pariterque Latine et *si arcum tendat*, et *quum arcum tendit* dicas. Sed videamus aliud exemplum: Odyss. ω. 87. ἤδη μὲν πολέων τάφῳ ἀνδρῶν ἀντεβόλησα ἡρώων, ὅτε κέν ποτ' ἀποφθιμένου βασιλῆος ζώννυνταί τε νέοι, καὶ ἐπεντύνονται ἄεθλα. Putat Thierschius p. 188. poetam necessitate coactum ζώννυνται dixisse, quod hoc verbum coniunctivo careret, ideoque certe ἐπεντύνονται in coniunctivum mutari debere. Malum vero, si poeta tam inops fuisset consilii, ut non aut coniunctivum declinare, aut verbo uti, quod haberet coniunctivum, potuisset. Hoc quidem in loco tam necessarii sunt indicativi, ut neque uti coniunctivis, neque non uti indicativis licuerit. Quod quum tam apertum sit, ut demonstratione non indigeat, satis habeo adiicere, quemadmodum Latine non dixeris, *multos vidi ludos, quum certamina instituerint iuvenes*, sed *quum instituunt*, ita cavendum esse, ne Graecos iubeas dicere, quod dici non potest. Sed quid verbis opus? Inveniuntur enim loci, qui tam sunt adversus omnes machinas muniti, ut, nisi nescio quo casu

casu Thierschii diligentiam effugissent, regulam istam, sat scio, non fuisset propositurus. Odyss. σ. 217. νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας ἐσσὶ, καὶ ἥβης μέτρον ἱκάνεις, ὀυκέτι τοι φρένες εἰσὶν ἐναίσιμοι. 408. ἀλλ' εὖ δαισάμενοι, κατακείετε οἴκαδ' ἰόντες, ὁππότε θυμὸς ἄνωγε· διώκω δ' ὄυτιν' ἔγωγε. Iliad. ν. 817. σοὶ δ' αὐτῷ φημὶ σχεδὸν ἔμμεναι, ὁππότε φεύγων ἀρήσῃ Διὶ πατρὶ καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισιν θάσσονας ἰρήκων ἔμεναι καλλίτριχας ἵππους. Sic etiam Od. ρ. 390. ὀυκ ἀλέγω, εἵως μοι ἐχέφρων Πηνελόπεια ζώει ἐνὶ μεγάροις, καὶ Τηλέμαχος θεοειδής. Ita ἕως etiam Iliad. ρ. 727. in oratione elliptica. Alios locos, quos attulit quidem Thierschius, sed ut eos tentaret, tum videbimus, quum de comparationibus Homericis dicetur. Ille tamen non est hic praetermittendns. qui Od. ο. 195. exstat: ἀλλὰ θεοὶ δυόωσι πολυπλάγκτους ἀνθρώπους, ὁππότε καὶ βασιλεῦσιν ἐπικλώσωνται οἰζύν. Vbi quum Thierschius p. 192. futurum recte, ut arbitror, improbaret, tamen non debebat codicum lectionibus ad coniunctivum restituendum abuti, quem sensus loci, in quo particula ὁπότε caussalis est, prorsus alienum esse ostendit.

Aliis in locis, quum coniunctivus vel optativus usurpari posset, indicativum praetulit poeta, quo res gravius affirmaretur. Od. θ. 317. ἀλλά σφωε δόλος καὶ δεσμὸς ἐρύξει, εἰσόκε μοι μάλα πάντα πατὴρ ἀποδώσει ἔεδνα. Quo tamen non velim quosdam locos trahi, in quibus πρὶν invenitur, ut Iliad. α. 29. et σ. 283. Nam ibi πρὶν non *priusquam*, sed *prius* significare, maioremque antecedere debere interpunctionem puto, sic: τὴν δ' ἐγὼ ὀυ λύσω· πρίν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν, et, ὀυδέ ποτ' ἐκπέρσει· πρίν μιν κύνες ἀργοὶ ἔδονται. Frequens est ille indicativi usus in pronominibus, ut Iliad. α. 174. πάρ' ἔμοιγε καὶ ἄλλοι, οἵ κέ με τιμήσουσι, quocum compara ι. 155. 297. Od. ε. 36. Particula κὲν in huiusmodi formulis respondet nostrae *wohl*, eoque a πὸυ differt, quod est *vielleicht*. Inde dicit poeta ὁ δέ κεν κεχολώσεται Iliad. α. 139. eademque ratio est in his, α. 523. ι. 61. 386. κ. 281. ξ. 102. 239 ο. 211. χ. 66. Od. γ. 255. δ. 80. 546. τ. 558. Ab his videat mihi quis quam diversum sit hoc, Iliad. χ. 41. αἴθε θεοῖσι φίλος τοσσόνδε γένοιτο, ὅσσον ἐμοί· τάχα κέν ἑ κύνες καὶ γῦπες ἔδονται κείμενον· ἤ κέ μοι αἰνὸν ἀπὸ πραπίδων ἄχος ἔλθοι. Senfere grammatici,

tici, hic, ut in re prorſus incerta, non eſſe indicativo locum: unde alii ἔδοιντο, Ariſtarchus recte ἔδοιεν poſuit. In ludis funebribus Patrocli Achilles pugilatus praemia proponit victori mulam, victo poculum. Surgit Epeus, mulamque prehendens, ita loquitur, Iliad. ψ. 667. ἄσσον ἴτω, ὅστις δέπας οἴσεται ἀμφικύπελλον. Audimus certum victoriae. Ita habebis, quo explices β. 229. ι. 167. Φ. 70. 587. Ψ. 675. Od. κ. 432. π. 306. Sed Iliad. Ψ. 707. 753. 831. ὄρνυσθ', οἳ καὶ τούτου ἀέθλου πειρήσεσθον, indicativus non videtur idoneam rationem habere, potiusque requiri coniunctivus. Ita etiam in his Il. κ. 44. χρεὼ βουλῆς ἐμὲ καὶ σὲ κερδαλέης, ἥτις κεν ἐρύσσεται ἠδὲ σαώσει Ἀργείους. Od. δ. 207. ῥεῖα δ' ἀρίγνωτος γόνος ἀνέρος, ᾧ τε Κρονίων ὄλβον ἐπικλώσει γαμέοντί τε γεινομένῳ τε. θ. 147. οὐ μὲν γὰρ μεῖζον κλέος ἀνέρος, ὄφρα κεν ἦσιν, ἤ ὅ τι ποσσίν τε ῥέξει καὶ χερσὶν ἑῇσιν: quorum ex primo vitium iam Thierſchius ſuſtulit p. 181. Eodem modo in his Il. ω. 553. μή με πω ἐς θρόνον ἵζε, διοτρεφές, ὄφρα κεν Ἕκτωρ κεῖται ἐνὶ κλισίῃσιν ἀκηδής, reponendum putem κῆται. Sed recte ſe habent, quamquam ſingulari modo conformata, haec, Od. π. 437. οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνήρ, οὐδ' ἔσσεται, οὐδὲ γένηται, ὅς κεν Τηλεμάχῳ σῷ υἱέϊ χεῖρας ἐποίσει: et α. 403. μὴ γὰρ ὅγ' ἔλθοι ἀνήρ, ὅστις σ' ἀέκοντα βίηφιν κτήματ' ἀπορραίσει, Ἰθάκης ἔτι ναιεταώσης.

Alia indicativi ratio ex vitae communis uſu repetenda eſt, qui etiam in noſtro Latinorumque ſermone ſaepe indicativum coniunctivo praefert. Odyſſ. π. 282. ὁππότε κεν πολύβουλος ἐνὶ φρεσὶ θήσει Ἀθήνη, νεύσω μέν τοι ἐγὼ κεφαλῇ. Poterat θείῃ dicere, quod Thierſchius p. 195. reponi vult, ſed recte etiam indicativus ſtabit. Multa enim huiusmodi apud Homerum inveniuntur. Vt Iliad. γ 101. ἡμέων δ' ὁπποτέρῳ θάνατος καὶ μοῖρα τέτυκται, τεθναίη. 308. Ζεὺς μέν που τόγε οἶδε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι, ὁπποτέρῳ θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν. κ. 394. ἠνώγει δέ με ἀνδρῶν δυσμενέων σχεδὸν ἐλθέμεν, ἔκ τε πυθέσθαι, ἠὲ φυλάσσονται νῆες θοαί, ὡς τὸ πάρος περ, ἢ ἤδη, χείρεσσιν ὑφ' ἡμετέρῃσι δαμέντες, φύξιν βουλεύοιτε μετὰ σφίσιν, οὐδ' ἐθέλοιτε νύκτα φυλασσέμεναι. In iisdem verbis v. 308. alter quoque indicativus βουλεύουσι poſitus eſt. Od. δ. 632. ἦ ῥά τι ἴδμεν ἐνὶ φρεσίν, ἠὲ

καὶ

καὶ οὐκί, ὁππότε Τηλέμαχος νεῖτ' ἐκ Πύλου: quod non recte explicat Thierſchius p. 190. ρ. 120. εἴρετο δ' αὐτίκ' ἔπειτα βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος, ὅττευ χρηΐζων ἱκόμην Λακεδαίμονα δῖαν. Confer Iliad. Φ. 608. Eiusdem modi haec ſunt Iliad. Θ. 110. ὄφρα καὶ Ἕκτωρ εἴσεται, ἢ καὶ ἐμὸν δόρυ μαίνεται ἐν παλάμῃσιν. π. 242. ὄφρα καὶ Ἕκτωρ εἴσεται, ἤ ῥα καὶ οἶος ἐπίστηται πολεμίζειν ἡμέτερος θεράπων, ἤ οἱ τότε χεῖρες ἄαπτοι μαίνονθ', ὁππότ' ἐγώ περ ἴω μετὰ μῶλον Ἄρηος. Qui duo loci haud ſcio an alio etiam communis ſermonis veſtigio memorabiles ſint, indicativo εἴσεται dico. Nam aliud agebat, opinor, Thierſchius, quum p. 180. εἴσεται in coniunctivis numeraret. Quod ſi quis ὄφρα, *ut* ſignificans, cum futuro ferre nolit, poterit id pro *donec* accipere. Ita autem cognatae hae ſignificationes ſunt, quam rem attigit Porſonus ad Eurip. Phoen. 89. ut in Odyſſea ἕως non ſemel *ut* ſignificet, v. c. δ. 800. ε. 386. ζ. 80. Nec ſordes appellarim indicativos in his locis: Od. α. 316. δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγει, αὖτις ἀνερχομένῳ δοῦναι, ubi, quum modo obtulerit donum Telemachus, idonea cauſſa eſt, quare admitti indicativus poſſit; et Il. μ. 226. πολλοὺς γὰρ Τρώων καταλείψομεν, οὕς κεν Ἀχαιοὶ χαλκῷ δῃώσουσιν, ubi ut praeferendus ſit coniunctivus, at indicativus non eſt tamen falſus. Sed in illo Od. ι. 277. οὐδ' ἂν ἐγὼ Διὸς ἔχθος ἀλευάμενος πεφιδοίμην οὔτε σεῦ, οὔθ' ἑτάρων, εἰ μὴ θυμός με κελεύει, ut a ſermone familiari excuſatio ſit, tamen ſententiae cauſſa optativum anteponam.

Denique alius generis hoc eſt Od. υ. 385. ἀλλ' ἀκέων πατέρα προσεδέρκετο, δέγμενος αἰεί, ὁππότε δὴ μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφήσει. Non refrager, ſi quis cum Thierſchio p. 192. ex cod. Vrat. ἐφείη praeferat, modo idem etiam v. 29. reponat: ſed ἐφήσει qui defendere volet, eo uti argumento debebit, quod Graeci, quae ex aliena mente dicuntur, ſaepe velut ex praeſentis ore proferant. Qui mos, frequens apud recentiores, ipſe quoque radices ſuas in Homero habet. Itaque his quoque in locis ἐφήσει, ſi verſum 39. compares, habebit, quo defendatur. Rara tamen haec ſunt apud Homerum. Il. μ. 59. πεζοὶ δὲ μενοίνεον, εἰ τελέουσιν. Od. ν. 339. αὐτὰρ ἐγὼ τὸ μὲν οὔποτ' ἀπίστεον,

ἀλλ'

ἀλλ' ἐνὶ θυμῷ ἤδε', ὃ νοςήσεις, quod Minerva iam reverſo dicit. ϱ. 360. αὐτὰϱ Ἀθήνη ὤτϱυν', ὡς ἂν πύϱνα κατὰ μνηςῆϱας ἀγείϱοι, γνοίη θ', οἵτινές εἰσιν ἐναίσιμοι, οἵ τ' ἀθέμιςοι. In illo ξ. 331. τ. 288 ὤμοσε, ἐπαϱτέας ἔμμεν ἑταίϱους, οἳ δή μιν πέμψουσι φίλην ἐς πατϱίδα γαῖαν, poſtremus verſus ut ab eo, qui haec narrat, adiectus accipi poteſt.

Venio ad coniunctivum. Cui quoniam, ut ſupra demonſtratum eſt, futuri ſignificatio adhaeret, domicilium ille habet in rebus futuris, ideoque aut ad aliud tempus futurum, aut ad praesens refertur, non etiam, ſimpliciter quidem, ad praeteritum, quia praeteritis et futuris nulla eſt niſi per praesens communio. Quare ubi cum praeteritis iungitur coniunctivus, praesens aliquod, quo ille referatur, lateat neceſſe eſt: quod quum pluribus modis fieri poſſit, de potioribus exponendum videtnr.

Ac primo latet praesens, ubi per praeteritum deſignatur: ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ, Iliad. α. 218. Sic ι. 508. κ. 225. ω. 531. Od. δ. 357. Et cum particulis temporalibus: Iliad. π. 689. ὅς τε καὶ ἄλκιμον ἄνδϱα φοβεῖ, καὶ ἀφείλετο νίκην ῥηϊδίως, ὅτε δ' αὐτὸς ἐποτϱύνησι μάχεσθαι. Vide ϱ. 98. Od. ο. 409. cuius loci rationem non prorſus perſpexit Thierſchius p. 16. Eadem ratio etiam in negativis ſententiis obtinet: Od. κ. 327. οὐδὲ γὰϱ οὐδέ τις ἄλλος ἀνὴϱ τάδε φάϱμακ' ἀνέτλη, ὅς κε πίῃ, καὶ πϱῶτον ἀμείψεται ἕϱκος ὀδόντων. μ. 66. ἀλλ' οὔπω τις νηῦς φύγεν ἀνδϱῶν, ἥτις ἵκηται. Difficilius hoc eſt, Il. ξ. 521. οὐ γάϱ οἵ τις ὁμοῖος ἐπισπέσθαι ποσὶν ἦεν, ἀνδϱῶν τϱεσσάντων, ὅτε τε Ζεὺς ἐν φόβον ὄϱσῃ, ubi Thierſchius p. 15. neque hanc lectionem, neque alteram ὦϱσεν ferri poſſe iudicans, ὄϱσαι ſcribi vult; non ille quidem primus: nam et alii viro docto ita viſum erat, et mihi ipſi in diſſertatione de praeceptis quibusdam Atticiſtarum p. 20. ſed dubitare poſtea coepi, monente etiam optativo, praeter ſolitum particulam τε comitem habente, an haec ſaltem via deſerenda eſſet. Nec ſane damnem ὦϱσεν, quia nihil impedit, quominus haec de Troianorum fuga intelligantur: quin prorſus id ex more poetae foret: ſed ne coniunctivus quidem plane ſpernendus eſt, ſi quidem ἀνδϱῶν τϱεσσάντων univerſe dictum accipiatur

tur pro ἐν τροπῇ μάχης: *nemo eum aequabat in persequendo, quum cedunt hostes, ubi terrorem incusserit Iuppiter.*

Alius modus est, quum praeteritum tale est, ut eius vis etiam in praesenti futuroque tempore permaneat. Iliad. κ. 88. γνώσεαι Ἀτρείδην Ἀγαμέμνονα, τὸν περὶ πάντων Ζεὺς ἐνέηκε πόνοισι διαμπερές, εἰσόκ' ἀϋτμὴ ἐν στήθεσσι μένῃ, καί μοι φίλα γούνατ' ὀρώρῃ. Sic Iliad. υ. 313. (coll. φ. 373.) φ. 229. ω. 175. et 194. (coll. 119. 147.) Od. ϑ. 44. κ. 21. λ. 432. ρ. 55. ψ. 267. ω. 201. Huius generis est etiam hoc Iliad. η. 394. καὶ δὲ τόδ' ἠνώγεον εἰπεῖν ἔπος, αἴκ' ἐθέλητε παύσασθαι πολέμοιο δυσηχέος, εἰσόκε νεκροὺς κείομεν. Compara cum hoc π. 61. σ. 189. Vix opus est, ut adiiciam, eodem modo particulas finales construi, ubi effectus rei praeteritae adhuc praesenti tempore conspicuus, vel futuro exspectandus est. Od. ω. 359. ἔνθα δὲ Τηλέμαχον καὶ βουκόλον ἠδὲ συβώτην προὔπεμψ', ὡς ἂν δεῖπνον ἐφοπλίσσωσι τάχιστα. In apparanda enim coena adhuc illi occupati erant. Vide etiam vers. 479.

Porro quem supra in indicativo vidimus morem Graecorum, cogitata e praeterito tempore in praesens transferendi, is etiam in coniunctivi usu invenitur. Od. π. 368. ἐμίμνομεν ἠῶ δῖαν, Τηλέμαχον λοχόωντες, ἵνα φθίσωμεν ἑλόντες. Iliad. ο. 22. ὃν δὲ λάβοιμι, ῥίπτασκον τεταγὼν ἀπὸ βηλοῦ, ὄφρ' ἂν ἵκηται γῆν ὀλιγηπελέων. Ad hoc genus pertinent duo alii loci, similes illi quidem inter se, sed tamen quodammodo oppositi: Iliad. ξ. 161. ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή, ἐλθεῖν εἰς Ἴδην εὖ ἐντύνασαν ἓ αὐτήν, εἴ πως ἱμείραιτο παραδραθέειν φιλότητι ᾗ χροιῇ, τῷ δ' ὕπνον ἀπήμονά τε λιαρόν τε χεύῃ ἐπὶ βλεφάροισιν ἰδὲ φρεσὶ πευκαλίμῃσιν, ubi optativus et coniunctivus personis distinguendis inserviunt, ita quidem ut χεύῃ, quod proprie est *an debeat*, ad ipsam Iunonem referatur. Eadem personarum distinctio, sed inversa ratione, et recte quidem, invenitur π. 646. de Iove: καὶ φράζετο θυμῷ, πολλὰ μάλ' ἀμφὶ φόνῳ Πατρόκλου μερμηρίζων, ἢ ἤδη καὶ κεῖνον ἐνὶ κρατερῇ ὑσμίνῃ αὐτοῦ ἐπ' ἀντιθέῳ Σαρπηδόνι φαίδιμος Ἕκτωρ χαλκῷ δῃώσῃ, ἀπό τ' ὤμων τεύχε' ἕληται, ἢ ἔτι καὶ πλεόνεσσιν ὀφέλλειεν πόνον αἰπύν. Aliud huiusmodi exemplum exstat

exſtat ο. 595. ſſ. Ex hac ſignificatione explicandus coniunctivus Od. ξ. 327. τὸν δ' ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι, ὄφρα θεοῖο ἐκ δρυὸς ὑψικόμοιο Διὸς βουλὴν ἐπακούσαι, ὅππως νοστήσῃ Ἰθάκης ἐς πίονα δῆμον. Certe vulgatum νοστήσῃ praeſtat eo, quod Wolfius dedit, νοστήσει. Sed ubi haec repetuntur, τ. 296. prorſus de more ſcriptum eſt, ὅππως νοστήσειε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν. Eodem modo fortaſſe alii quoque coniunctivi, ut Iliad. β. 4. defendi poterunt.

Denique commemorandus eſt is coniunctivi uſus, quo hic modus apud Homerum etiam ſolus per ſe futuri ſignificationem habet. Qui uſus derivandus eſt ex ſignificatioue dubitativa, quam in coniunctivo eſſe ſatis conſtat. Eſt autem haec ſignificatio duplex. Nam aut in eo cernitur, quod agendum ſit, quam deliberativam ſignificationem dixeris: eaque Homerus, pariter ac caeteri ſcriptores, tantum in prima perſona ſive ſingularis ſive pluralis numeri utitur, cuius rei rationem alio loco aperui; aut ſpectat ad id, quod ſit vel fiat, quam coniecturalem appellari licebit, qua Homerus in omnibus perſonis utitur. Vtraque non ubique eamdem vim habet. Nam ut in omnibus linguis multa, quae tamquam incerta proferuntur, ita dici ſolent, ut potius maxime affirmari intelligantur, *ita idem Graecis* in coniunctivo videmus placuiſſe. Itaque quum ἴωμεν proprie dubitantis eſſet, deinde ad adhortationem decretumque tanslatum eſt. Eodem igitur modo in illa coniecturali ſignificatione primo incertum intelligitur futurum. Telemachus in primo libro Odyſſeae, ubi non affectare ſe regnum dicit, quoniam multi ſint in Ithaca viri generis nobilitate conſpicui, ſubiicit v. 396. τῶν κέν τις τόδ' ἔχῃσιν, ἐπεὶ θάνε δῖος Ὀδυσσεύς. Sic etiam δ. 691. ἥ τ' ἐστὶ δίκη θείων βασιλήων, ἄλλον κ' ἐχθαίρῃσι βροτῶν, ἄλλον κε φιλοίη. Vide Iliad. β. 488. Od. β. 333. δ. 240. ν. 215. Interdum pene nihil a ſimplici futuro differt, ut Iliad. π. 129. Od. μ. 383. Sed ſaepe habet fortiorem quamdam vim ac futurum, ita ut etiam a futuro diſtinguatur; Od. π. 437. οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ, οὐδ' ἔσσεται, οὐδὲ γένηται. Germanice dicas, *der iſt nicht, und wird nicht ſeyn, und ſoll nicht ſeyn.* Similiter ζ. 201. μ. 191.

Sed

Sed plerumque mollitur haec significatio, ut dubitanter loquendo affirmes. Iliad. ο. 349. αὐτοῦ οἱ θάνατον μητίσομαι, οὐδέ νυ τόν γε γνωτοί τε γνωταί τε πυρὸς λελάχωσι θανόντα, ἀλλὰ κύνες ἐρύουσι πρὸ ἄστεος ἡμετέροιο: quod eadem figura Germanice dicas, *sie sollen ihn wohl nicht bestatten.* Sic vero illud intelligendum est, ἔσσεται ἦμαρ, ὅτ' ἄν ποτ' ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρή, Iliad. δ. 164. ζ. 448. ut ex priore potissimum loco intelligitur. Alia exempla vide Iliad. γ. 54. 417. λ. 386. 431. ξ. 235. σ. 308. χ. 244. 505. Od. δ. 389. κ. 507. σ. 265. Sic possis etiam intelligere ὅς κεν ἔχῃσι et similia Iliad. β. 365. ψ. 344. Od. δ. 756.

Perventum est ad optativum. Hic modus quoniam ea indicat, quae in sola cogitatione posita sunt, per se nullam omnino habet temporis significationem, sed pro cuiusque loci conditione vel ad praeteritum tempus, vel ad praesens, vel ad futurum refertur. Iliad. ν. 343. μάλα κεν θρασυκάρδιος εἴη, ὃς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, οὐδ' ἀκάχοιτο. His verbis, quae ibi de re praeterita dicuntur, uti possis etiam in re praesente et futura. Ita fit, ut et illud de futuro recte dicatur, Iliad. ω. 619. ἔπειτά κεν αὖτε φίλον παῖδα κλαίοισθα, et hoc de praeterito Iliad. γ. 453. οὐ μὲν γὰρ φιλότητί γ' ἐκεύθανον, εἴ τις ἴδοιτο, pro eo, quod plerumque dici solet, εἴ τις εἶδεν. Vide ε. 311. 388. ρ. 70. τ. 90.

Quamquam autem omnis optativi usus eo redeat, ut quid in sola cogitatione positum esse significetur, tamen variae sunt rationes modique, quibus id fieri possit. Horum primus maximeque simplex is est, quum quid nulla alia notione adiuncta ut sola cogitatione fictum narratur. Vt in re praeterita Il. δ. 539. ἔνθα κεν οὐκέτι ἔργον ἀνὴρ ὀνόσαιτο μετελθών, ὅστις ἔτ' ἄβλητος καὶ ἀνούτατος ὀξέϊ χαλκῷ δινεύοι κατὰ μέσσον; in praesenti Od. φ. 139. ποῖοί κ' εἶτ' Ὀδυσῆϊ ἀμυνέμεν, εἴ ποθεν ἔλθοι; in futura Il. ω. 139. ὃς ἄποινα φέροι, καὶ νεκρὸν ἄγοιτο, i. e. *abducat licet.* Quoniam autem, quae sola cogitatione finguntur, ad experientiae veritatem comparata, non re vera fiunt, sed possunt fieri: consentaneum est, optativo, quae possint fieri, significari. Isque frequens apud Homerum usus est. Od. μ. 112. εἰ δ' ἄγε δή μοι τοῦτο, θεά, νημερτὲς ἔνισπε, αἴ πως τὴν ὀλοὴν μὲν ὑπεκπροφύγοιμι Χάρυβδιν,

βδιν, τὴν δέ κ' ἀμυναίμην, ὅτε μοι σίνοιτό γ' ἑταίρυς. Vide Iliad. α. 60. ε. 192. (ξ. 299) ζ. 452. η. 231. ϑ. 291. κ. 166. 171. ξ. 241. ο. 736. 738. ρ. 640. χ. 348. ω. 149. Od. α. 254. β 52. γ. 319. δ. 167. 560. (ε. 17. 142. ρ. 146) ε. 166. ι. 126. ſ. κ. 434. λ. 366. μ. 287. ξ. 120. π. 257. 297. 305. υ. 383. χ. 138. ω. 189. ſ. 532. Hinc fit, ut ſaepe coniunctivus et optativus in eadem conſtructione coniungantur, ut Il. σ. 307. ἀλλὰ μάλ' ἄντην ϛήσομαι, ἤ κε φέρησι μέγα κλέος, ἤ κε φεροίμην. Germanice dicas, *ob er ſiegen ſoll, oder ich ſiegen könne.* Vide χ. 244. ſeqq. Od. μ. 156. ſ. Vnde ξ. 183. ſcribendum: ἀλλ' ἤτοι κεῖνον μὲν ἐάσομεν, ἤ κεν ἁλώῃ, ἤ κε φύγοι, καί κέν οἱ ὑπέρσχῃ χεῖρα Κρονίων: compara Il. δ. 249. Non debebam in diſſertatione de praeceptis quibusdam Atticiſtarum p. 18. ad hanc conſtructionem illud referre Od. χ. 75. ἐπὶ δ' αὐτῷ πάντες ἔχωμεν ἀθρόοι, εἴ κέ μιν ὐδῦ ἀπώσομεν ἠδὲ θυράων, ἔλθωμεν δ' ἀνὰ ἄϛυ, βοὴ δ' ὤκιϛα γένοιτο. Nam ibi maiore interpunctione poſt ἄϛυ poſita, quae ſequuntur, non pendent ex particula εἰ, ſed per ſe poſita ſunt, hoc ſenſu: *tum poterit auxilium advocari.* Sic eadem verba intelligenda ſunt etiam v. 133. Eadem ratio loquendi ſaepius occurrit: exemplo in eadem diſſertatione eadem pagina ex Il. η. 41. ſ. allato adde β. 160. γ. 53. λ. 802. videturque ea etiam in coniunctivi uſu reſtituenda γ. 417. Ad hunc autem, de quo agimus, optativi uſum pertinent illa quoque exempla, in quibus voluntatis quaedam ſignificatio adiuncta cernitur, ut Od. δ. 637. τῶν κέν τιν' ἐλασσάμενος δαμασαίμην. Ea ad ſecundam tertiamve perſonam translata, ſaepe monentis vel iubentis eſt, ut Il. ω. 149. κῆρυξ τίς οἱ ἕποιτο γεραίτερος; tum etiam optantis, quae quidem ratio etiam alias formas habet, ut interrogativam cum particulis πῶς ἄν, ellipticam cum particula εἰ, aliasque.

Sed redeo ad ſimplicem illum optativi uſum, quo nihil niſi quae tantum in cogitatione poſita ſunt, indicantur. Is in primis inſervit conſilio rationique, ob quam quid fiat, ſignificandae. Sed placuit Graecis, de praeſenti futurove conſilio fere tum optativo uti, ſi effectus dubius eſſet; ſin minus, potius coniunctivo utuntur, ut qui rei vere futurae praeſentisve notionem

nem contineat. Contra de praeteritis consiliis coniunctivum ibi usurpant, ubi effectus adhuc durat, vel exspectandus est; quum autem iam praeteriit, quoniam id diserte nullus verborum modus indicat, optativum adhibent, qui quum effectum non verum, sed modo cogitatum notet, saltem non significat eum adhuc manere, sed potius refert ad illud tempus, quo captum est consilium. Iliad. η. 438. ἐν δ' αὐτοῖσι πύλας ἐνεποίεον εὖ ἀραρυίας, ὄφρα δι' αὐτάων ἱππηλασίη ὁδὸς εἴη. Eadem verba exstant v. 339. sed quum ibi ποιήσομεν dicatur, etsi εἴη non est falsum, tamen nisi significari voles, *ut possit esse*, coniunctivo usum esse poetam credas. Frustra autem coniunctivi formam εἴῃ in Thierschii grammatica Homerica quaeras: quam tamen diligens poetae lectio non uno loco, opinor, vindicare poterit: vide Il. ι. 245. Od. ο. 448. ϱ. 586. neque aliter, nisi fallor, Il. σ. 88. Vtrum autem εἴῃ an ἔῃ praestet, non diiudicarim. Illud certum est, Aristarcho et accuratioribus grammaticis (vide Etym. M. p. 787, 26.) φανήῃ aliasque similes formas etiam in his verbis, a quibus Thierschius eas abiudicare ausus est, probatas fuisse. Sed hoc obiter. Vtrique modo locus est in hoc, Il. χ. 252. νῦν αὖτέ με θυμὸς ἀνῆκεν στήμεναι ἀντία σεῖο, ἕλοιμί κεν ἤ κεν ἁλοίην, prout ad tempus capti consilii, vel quo perficitur, referas. Sed patet hic optativi usus aliquanto latius, et saepe etiam in constructione particularum temporalium cernitur. Iliad. δ. 262. σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ ἕστηχ' ὥσπερ ἐμοί, πιέειν, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι. Od. θ. 69. πὰρ δ' ἐτίθει κάνεον, καλήν τε τράπεζαν, πὰρ δὲ δέπας οἴνοιο, πιεῖν, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι. Significatur enim poculum ea mente appositum, ut, quando vellet, biberet. Sed in priore loco quae praecedunt, πέρι μέν σε τίω Δαναῶν, ἠμὲν ἐνὶ πτολέμῳ, ἠδ' ἐν δαίθ', ὅτε πέρ τε γερούσιον αἴθοπα οἶνον Ἀργείων οἱ ἄριστοι ἐνὶ κρητῆρσι κέρωνται, apparet, coniunctivum habere, quia res non ex cuiusquam cogitatione suspensa est. Quod si in eadem re v. 344. optativum videmus, is quomodo explicandus sit, infra dicetur. Sed accuratius quaedam ex hoc genere consideremus. Od. σ. 147. μηδ' ἀντιάσειας ἐκείνῳ, ὁππότε νοστήσειε. Νοστήσῃ si diceret, esse rediturum Vlyssem indicaret: nunc, optativo

optativo usus, incertum reddit, an sit rediturus: ut si plene hoc velis exprimere, dicendum sit, *quum redierit, si redibit.* Sic π. 391. φ. 161. ἡ δέ κ' ἔπειτα γήμαιθ', ὅς κεν πλεῖστα πόροι, καὶ μόρσιμος ἔλθοι. β. 335. π. 385. οἰκία δ' αὖτε τούτου μητέρι δοῖμεν ἔχειν, ἠδ' ὅστις ὀπυίοι. Aliter ο. 20. οἶσθα γάρ, οἷος θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι γυναικός· κείνου βούλεται οἶκον ὀφέλλειν, ὅς κεν ὀπυίοι: ubi quum de ea sermo sit, quae re vera habeat maritum, ὀπυίῃ scriptum oportebat. Frequentia sunt talia, ut Il. ψ. 494. καὶ δ' ἄλλῳ νεμεσᾶτον, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι: Od. α. 47. ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι. Sed ad illud primo adspectu nonnihil offendas, Od. ζ. 286. καὶ δ' ἄλλῃ νεμεσῶ, ἥτις τοιαῦτά γε ῥέζοι, ἥτ' ἀέκητι φίλων πατρὸς καὶ μητρὸς ἐόντων ἀνδράσι μίσγηται: nam quae addita sunt, nihil nisi explicant priora, ut idem verbi modus videatur adhibendus fuisse. Nihilo minus omnia recte dicta. Nam prius illud ut prorsus incertum ponitur: tum illo posito, reliqua, ut inde vere consequutura, per coniunctivum adiiciuntur: quod utrumque Germanice sic dicas: *wenn eine das thun könnte, und gegen den willen der ihrigen einem manne folgte.* Porro recte positus optativus in his, Iliad. . 304. νῦν γάρ χ' Ἕκτορ' ἕλοις, ἐπεὶ ἂν μάλα τοι σχεδὸν ἔλθοι. τ. 206. νῦν μὲν ἀνώγοιμι πτολεμίζειν υἷας Ἀχαιῶν νήστιας, ἀκμήνους· ἅμα δ' ἠελίῳ καταδύντι τεύξεσθαι μέγα δόρπον, ἐπὴν τισαίμεθα λώβην. ω. 226. αὐτίκα γάρ με κατακτείνειεν Ἀχιλλεύς, ἀγκὰς ἑλόντ' ἐμὸν υἱόν, ἐπὴν γόου ἐξ ἔρον εἵην. Od. δ. 222. ὃς τὸ καταβρόξειεν, ἐπὴν κρητῆρι μιγείη, οὔ κεν ἐφημέριός γε βάλοι κατὰ δάκρυ παρειῶν. Od. ω. 254. τοιούτῳ δὲ ἔοικας, ἐπεὶ λούσαιτο φάγοι τε: de quibus locis duos neglexit Thierschius, qui in his, quae p. 196. seqq. et 213. de particcula ἐπεὶ differit, immemor eorum, quae p. 186. ipse dixerat, regulas comminiscitur, in quibus haud scio an nihil omnino veri sit. Qui si, quum ἐπὴν cum optativo iungi posse negat, in illo solo, ἐπὴν δαΐδας παραθεῖτο Od. β. 105. τ. 150. ω. 140. haesisset, non mirarer: hoc enim aliquam rationem habet: sed quod illa, quae supra posui, tentat, magno opere miror. Nam in istis locis omnibus quum non de eo, quod vere futurum fuerit, sed de eo, quod ut futurum cogitabatur,

batur,

batur, sermo sit, apparet, recte adhibitum esse optativum. Vt id statim in primo ostendam, non hoc dicit, *prosternere Hectorem poteris, quum ille tibi prope venerit:* neque enim venturum asseverat: sed *poteris, quum prope venerit, si quidem veniet.* Eadem et reliquorum locorum ratio est, et illorum, in quibus Thierschius p. 13. coniunctivum reponi vult: Il. γ. 54. *ὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης, ἥ τε κόμη, τό τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης.* Od. ξ. 372. *ὐδὲ πόλινδε ἔρχομαι, εἰ μή πύ τι περίφρων Πηνελόπεια ἐλθέμεν ὀτρύνῃσιν, ὅτ' ἀγγελίη ποθὲν ἔλθοι.* Nam neque Helena mortem denunciat Paridi, sed hortatur, ut eum Menelao pugnet; salvum rediturum sperans: neque Eumaeus, ubi nuncius venerit, tamquam si hoc fieri soleat, se dicit in urbem ire, sed si forte veniat nuncius. Thierschius quidem utroque in loco coniunctivo, qui praecedat, optativum excludi dicit. Hoc quale sit, nescio. Sed viderit, quid faciat hoc loco, Il. λ. 386. *εἰ μὲν δὴ ἀντίβιον σὺν τεύχεσι πειρηθείης, ὐκ ἄν τοι χραίσμῃσι βιὸς καὶ ταρφέες ἰοί.* Alteri loco illustrando hic aptus est, Od. α. 415. *ὔτ' ὖν ἀγγελίης ἔτι πείθομαι, εἴ ποθεν ἔλθοι, ὔτε θεοπροπίης ἐμπάζομαι, ἥντινα μήτηρ, ἐς μέγαρον καλέσασα θεοπρόπον, ἐξερέηται.* Hoc enim, ut coniectores interrogaret Penelope, solebat fieri; illud, ut nuncius afferretur, et rarum erat, et fortuitum. Sic etiam ρ. 539. *εἰ δ' Ὀδυσεὺς ἔλθοι, καὶ ἵκοιτ' ἐς πατρίδα γαῖαν, αἶψά κε σὺν ᾧ παιδὶ βίας ἀποτίσεται ἀνδρῶν.* Non est autem mirum, saepe utrovis modo loqui licere, modo utervis sua propria vi aptus sit. Vt Il. κ. 305. *δώσω γὰρ δίφρον τε, δύω τ' ἐριαύχενας ἵππυς, οἵ κεν ἄριστοι ἔωσι θοῇς ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν, ὅστις κεν τλαίη, οἷ τ' αὐτῷ κῦδος ἄροιτο, νηῶν ὠκυπόδων σχεδὸν ἐλθέμεν.* Dicit, *si quis audeat*, incertum relinquens, an talis futurus sit: quod si *τλήῃ* dixisset, *qui fuerit ausus*, exspectare se indicaret, fore, qui auderet. Illud vero necessario dicendum erat, *οἵ κεν ἄριστοι ἔωσι*, *qui optimi reperti fuerint:* nam si, optativo usus, daturum se promisisset, si qui essent optimi vel possent esse, neminem tam incerti praemii spe permovisset. Od. η. 33. non erat satis idonea caussa, quare diceretur, *ὐδ' ἀγαπαζόμενοι φιλέυσ', ὅς κ' ἄλλοθεν ἔλθοι;* rectiusque

que in altera lectione apud schol. Harl. ad *v.* 119. coniunctivus est, *ὅτε κέν τις ἵκηται.* λ. 147. *ὅντινα μέν κεν ἐᾷς νεκύων κατατεθνηώτων αἵματος ἄσσον ἴμεν, ὅδε τοι νημερτὲς ἐνίψει· ᾧ δέ κ' ἐπιφθονέοις, ὅδε τοι πάλιν εἶσιν ὀπίσσω.* Valde dubitari potest, sic, an *ἐπιφθονέῃς* dederit; si optativum, hoc dicet, *si cui invideas:* colloqui enim Vlysses cum umbris cupiebat, quaesieratque, non quomodo eas arceret, sed quomodo perduceret ad colloquendum. Sed χ. 443. *θεινέμεναι ξίφεσιν τανυήκεσιν, εἰσόκε πασέων ψυχὰς ἐξαφέλησθε, καὶ ἐκλελάθοιντ' Ἀφροδίτης*, vix habet, quo defendatur. A poeta profectum puto *ἐκλελάθητ'*. Rationem habet illud, ο. 435. *εἴη μὲν καὶ τοῦτ', εἴ μοι ἐθέλοιτέ γε, ναῦται, ὅρκῳ πιστωθῆναι, ἀπήμονά μ' οἶκον ἀπάξειν*: sed valde diversum est, quod legitur Iliad. ψ. 893. *ἀτὰρ δόρυ Μηριόνῃ ἥρωϊ πόρωμεν, εἰ σύ γε σῷ θυμῷ ἐθέλοις· κέλομαι γὰρ ἔγωγε*: quod modestiae est. Vide diss. de praeceptis Atticistarum p. 11. In illo vero, κ. 346. *εἰ δ' ἄμμε παραφθαίησι πόδεσσιν, αἰεί μιν προτὶ νῆας ἀπὸ στρατόφιν προτιειλεῖν*, manifesto vitiosus est optativus, ut in re certo futura.

Reliquae sunt duae aliae loquendi formae, de quibus monendi tirones sint. Vna cernitur in particulis *ὅτε μή*, quarum exempla haec sunt apud Homerum: Il. ι. 317. *αἰπύ οἱ ἐσσεῖται, μάλα περ μεμαῶτι μάχεσθαι, κείνων νικήσαντι μένος καὶ χεῖρας ἀάπτους, νῆας ἐνιπρῆσαι, ὅτε μὴ αὐτός γε Κρονίων ἐμβάλοι αἰθόμενον δαλὸν νήεσσι θοῇσιν.* ξ. 247. *Ζηνὸς δ' οὐκ ἂν ἔγωγε Κρονίονος ἄσσον ἱκοίμην, οὐδὲ κατευνήσαιμ', ὅτε μὴ αὐτός γε κελεύοι.* Od. π. 196. *οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόῳτο ᾧ αὐτοῦ γε νόῳ, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν ῥηϊδίως ἐθέλων θείη νέον ἠὲ γέροντα·* ψ. 184. *τίς δέ μοι ἄλλοσε θῆκε λέχος; χαλεπὸν δέ κεν εἴη, καὶ μάλ' ἐπισταμένῳ, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν ῥηϊδίως ἐθέλων θείη ἄλλῃ ἐνὶ χώρῃ.* Ex his, quae paullo ante dicta sunt, facile intelligi poterit, recte adhibitos esse optativos. Nam in nullo horum locorum de re sermo est, quae exspectari possit, sed in omnibus fingitur aliquid, idque tale, quod eventurum esse ne credibile quidem sit. Quamobrem miror, quod Thierschius, dum anceps animi pendet p. 8. denique eo inclinat, ut ubique coniunctivum reponi

ni velit. Duas rationes affert, earum prima, quod per ὅτε conditio indicetur, qua tollatur, quod praeceſſerit, ea non video quorſum valeat: nam talis conditio, modo μὴ adiectum ſit, aderit, quicumque verbi modus adhibeatur: altera autem, quod Apollonius Rhodius, qui ubique Homeri veſtigia legat, coniunctivos tueri videatur, non una ex parte laborat. Primum enim tantum abeſt, ut Apollonius Rhodius Homerum ubique ſectetur, ut eius oratio ab Homerica mirum quantum diſcrepet: de qua re qui plura, quam quae obiter inſpectis utriusque poetae carminibus occurrerint afferre velit, ſatis magnum poſſit librum conſcribere. Deinde (non enim contendo nihil Apollonium ex Homero hauſiſſe, ſed aio plurima) eſt, ubi Apollonii auctoritas aliquid conferat ad Homeri uſum cognoſcendum; eſt vero etiam, ubi nihil utilitatis afferat, quia ille non ubique recte Homerum imitari videtur. Denique in hac re, de qua nunc agimus, quid valeat Apollonius, multo minus intelligi poteſt. Qui ſi erat commemorandus, non hic locus, I. 245. afferri debebat, (multo enim facilius unum Apollonii, corruptiſſimi ſcriptoris, locum ex quatuor Homericis, quam hos ex uno, eoque dubiae auctoritatis, Apollonii corrigas) ſed IV. 409. Verum ne ſic quidem quidquam efficietur, niſi ut appareat, Apollonium coniunctivo uſum eſſe, ubi coniunctivus poni debebat, quemadmodum idem in eadem formula alibi recte optativo utitur.

Alter, de quo dicturus eram, uſus optativi is eſt, quo frequens repetitio rei praeteritae ſignificari putatur. Id vero prorſus falſum eſt. nec ſequi hunc errorem, ſed refutare debebat Thierſchius. Nam etſi negari non poteſt, ubi de re ſaepius repetita ſermo eſt, tam crebrum eſſe optativi uſum, ut rariſſima ſint exempla in quibus ille non inveniatur, (apud Homerum non memini exemplum praeter Il. γ. 221. in quo ipſo, ſed male, nonnulli libri optativum habent) tamen ea non optativi vis eſt, ſed verbi, unde pendet optativus: hoc enim ubique tale eſt, ut in ipſo inſit diuturnitatis vel repetitionis ſignificatio: eſt enim plerumque vel imperfectum, vel plusquamperfectum: Iliad. α. 610. Od. τ. 49. ἔνθα πάρος κοιμᾶθ', ὅτε μιν γλυκὺς

γλυκὺς ὕπνος ἱκάνοι. Il. κ. 188. πεδίονδε γὰρ αἰεὶ τετράφαθ', ὁππότ' ἐπὶ Τρώων ἀΐοιεν ἰόντων. Ac plerumque Homerus frequentativis verborum formis utitur, ut Il. γ. 216. ἀλλ' ὅτε δὴ πολύμητις ἀναΐξειεν Ὀδυσσεύς, στάσκεν, ὑπαὶ δὲ ἴδεσκε. Ad quam normam Aristoteles, Rhet. II. 9, 11. ex Il. λ. 549. affert, Ζεὺς γάρ οἱ νεμέσασχ', ὅτ' ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο. Frequentativis in eodem genere utitur Herodotus, ut VII. 119. Raro aoristum invenias, et sicubi, ita ut aliquid adiectum sit, quo repetitio declaretur, ut Ιλ. γ. 232. πολλάκι μιν ξείνισσεν Ἀρηΐφιλος Μενέλαος οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ, ὁπότε Κρήτηθεν ἵκοιτο. Etenim optativus nullo modo potest repetitionem indicare, neque in istis locis omnibus, quorum millena afferri in eam rem possent, quidquam, nisi unum factum notat, sed ita, ut ex multis factis, quorum notatio verbo adiecto inest, illud designet, quodcumque alicui cogitare libuerit. Eadem ratio est coniunctivi in rebus praesentibus. Od. τ. 515. αὐτὰρ ἐπὴν νὺξ ἔλθῃ, ἕλῃσί τε κοῖτος ἅπαντας, κεῖμαι ἐνὶ λέκτρῳ. Nam si in his vertendis vocabulo *quoties* uti licet, ea non coniunctivi virtus est, sed verbi κεῖμαι, ex quo de re solita fieri sermonem esse cognoscitur. Sed quaeri poterit, an Graeci, ubi de repetitione agitur, etiam praesenti iunxerint optativum. Quod etsi in se ipso nihil habet, quod repugnet, tamen non videtur temere concedendum. Non retulerim huc illud Il. α. 549. ὃν δέ κ' ἐγὼν ἐθέλοιμι θεῶν ἀπάνευθε νοῆσαι, μήτι σὺ ταῦτα ἕκαστα διείρεο, μηδὲ μετάλλα. Mirum enim foret, ni Aristarchus hic, ut ι. 397. ἐθέλωμι scripsisset. Sed duo alii loci maius momentum habent: δ. 343. πρώτω γὰρ καὶ δαιτὸς ἀκουάζεσθον ἐμεῖο, ὁππότε δαῖτα γέρουσιν ἐφοπλίζοιμεν Ἀχαιοί. Thierschius quidem p. 194. ἀκουάζεσθον putavit imperfectum esse, in qua re nec ducem, quod sciam, habuit, neque habebit, opinor, qui sequatur. Quamvis autem facile ex simillimo loco v. 260. coniunctivus inferri possit, tamen ita constanter omnes optativum tuentur, ut eum, nisi qui temerarius sit, vix videatur mutaturus esse. Alter locus est Od. ω. 343. ἔνθα δ' ἀνὰ σταφυλαὶ παντοῖαι ἔασιν, ὁππότε δὴ Διὸς ὧραι ἐπιβρίσειαν ὕπερθεν. Hunc ut regulae accommodaret Thierschius, inauditum quid

et pene incredibile commentus est, ἵκω antiquum esse perfectum. In qua re alius adhuc, isque maior etiam inest error, quia, si non potest cum praesente construi optativus ista repetitionis significatione, non magis poterit cum perfecto: unde Thierschio hanc omnem rationem parum perspectam fuisse coniicio. Mihi quidem hos locos consideranti videtur optativus ita cum praesente, quo aliqua repetitio contineatur, locum habere, si non, ut in coniunctivo, ad futuram, sed ad praeteritam partem praesentis respiciatur. Nam in priore loco, quod hactenus factum sit, exprobratur; in altero autem de vitibus sermo est, quas puer Vlysses olim a patre acceperit: quas ille quum quotannis uvis abundasse sciret, quoniam adhuc cultas videt, utrumque tempus coniungit. Quare si quis vim verborum interpretando exprimere volet, ita dicendum erit: *primi adestis, quoties epulas apparabamas: omnis generis uvis abundant, quoties anni tempestas fecundarat.* Qualia sermoni familiari facile condonari possunt.

Postularet institutus ordo, ut etiam de illo conditionum genere explicarem, quo sumitur aliquid esse, quod simul non esse fatemur, vel contra. Cui rei indicativum aoristi, imperfecti, et plusquamperfecti destinatum esse, supra indicavi. Sed hoc ita et planum et pervulgatum est, ut rectius praetermittatur. Quo magis miratus sum, quum Thierschium in epimetro illo, quod, pace viri amicissimi dixerim, totum retractari ab eo velim, ita in hoc genere vidi offendere, ut p. 211. monstruosum esse diceret illud Apollonii Rhodii I. 281. *αἴθ' ὄφελον κεῖν' ἦμαρ αὐτίκ' ἀπὸ ψυχὴν μεθέμεν, κηδέων τε λαθέσθαι, ὄφρ' αὐτός με τεῇσι φίλῃς ταρχύσαιο χερσίν*: quod rectissime dictum esse, et sic, ut aliter ne potuerit quidem, nisi aliunde, certe ex adnotationibus ad Vigerum p. 767. IV. et 805. notum esse credebam.

Eo igitur perducta disputatione, quo volebam, quod supra me facturum ostendi, ut modos verborum, quos ad comparationes adhibere Homerus solet, attingerem, id quoniam longius est, quam ut hic tractari possit, alia dissertatione, quae

mox

mox edenda erit, complectar. Itaque iam ad id venio, cuius rei caussa haec scripsi. Sunt enim Vobis, Viri iuvenes, qui nova diligentique opera in litteris bonisque artibus collocata, magisterii honorem consequi cupitis, indicenda colloquia, quibus Vos Ordini nostro profectus vestros probare oporteat. Itaque Vos rogo, ut ante d. XXIII. mensis Ianuarii nomina Vestra apud me profiteamini: me ipsum autem putate ad res vestras quocumque modo possim iuvandas promptissimum fore.

P. P. Dom. I. Adv. Chr. a. cIↃIↃcccxii.

LIPSIAE

EX OFFICINA KLAVBARTHIA.